

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
& ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ
ΠΕΠ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2014 – 2020

Παραδοτέο Α΄

«Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του
ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014 – 2020»

5 Ιουνίου 2014

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΠΕ

1. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η παρούσα Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020 εκπονείται στα πλαίσια του έργου «Σύμβουλος εκ των προτέρων αξιολόγησης και στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020» και σύμφωνα με τα περιεχόμενα της ΚΥΑ 107017/2006, η οποία ενσωμάτωσε στο εθνικό περιβαλλοντικό δίκαιο την Οδηγία 2001/42/ΕΚ περί εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων. Το έργο ανατέθηκε από την Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στις εταιρείες ΜΠΙ ΣΙ ΕΣ Σύμβουλοι Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος Ε.Π.Ε. και Α.Τ. Σύμβουλοι Διοίκησης, Χρηματοδότησης και Ανάπτυξης Ε.Π.Ε.

Η διαδικασία της διαβούλευσης της ΣΜΠΕ για το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020 με τις αρμόδιες Αρχές και το ενδιαφερόμενο κοινό έχει ξεκινήσει από τις 16/07/2014, σύμφωνα με έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος ΥΠΕΚΑ (173873/16-07-2014). Επίσης, έχει δημοσιευτεί στο site της ΕΔΑ ΠΚΜ.

1.1 Η διαδικασία της ΣΠΕ συνοπτικά

Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση, είναι στην ουσία μια εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών) από την υλοποίηση του Προγράμματος στο περιβάλλον. Η ΣΠΕ περιλαμβάνει τη διαδικασία εκπόνησης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), τη διαβούλευσή της, την κατάθεση και την έγκρισή της από τις αρμόδιες εθνικές αρχές και την εγκατάσταση του συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης κατά την υλοποίηση των επιπτώσεων του Προγράμματος. Είναι αυτόνομη από τη διαδικασία σχεδιασμού του Προγράμματος και διεξάγεται παράλληλα με αυτόν. Η ΣΠΕ (βάσει της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ) αποτελεί υποχρεωτικό στάδιο διαβούλευσης των Προγραμμάτων.

Η παρούσα ΣΠΕ υλοποιήθηκε σε συνδυασμό με την εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ ΠΚΜ. Στόχος της είναι να διασφαλίσει ότι το νέο ΠΕΠ συμβάλλει θετικά στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς και ότι υποστηρίζει τους στόχους της χώρας και της ΕΕ για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης.

Αυτό επιτυγχάνεται με τα εξής:

Με τον καθορισμό των περιβαλλοντικών παραμέτρων στο πλαίσιο των οποίων το πρόγραμμα θα λειτουργήσει.

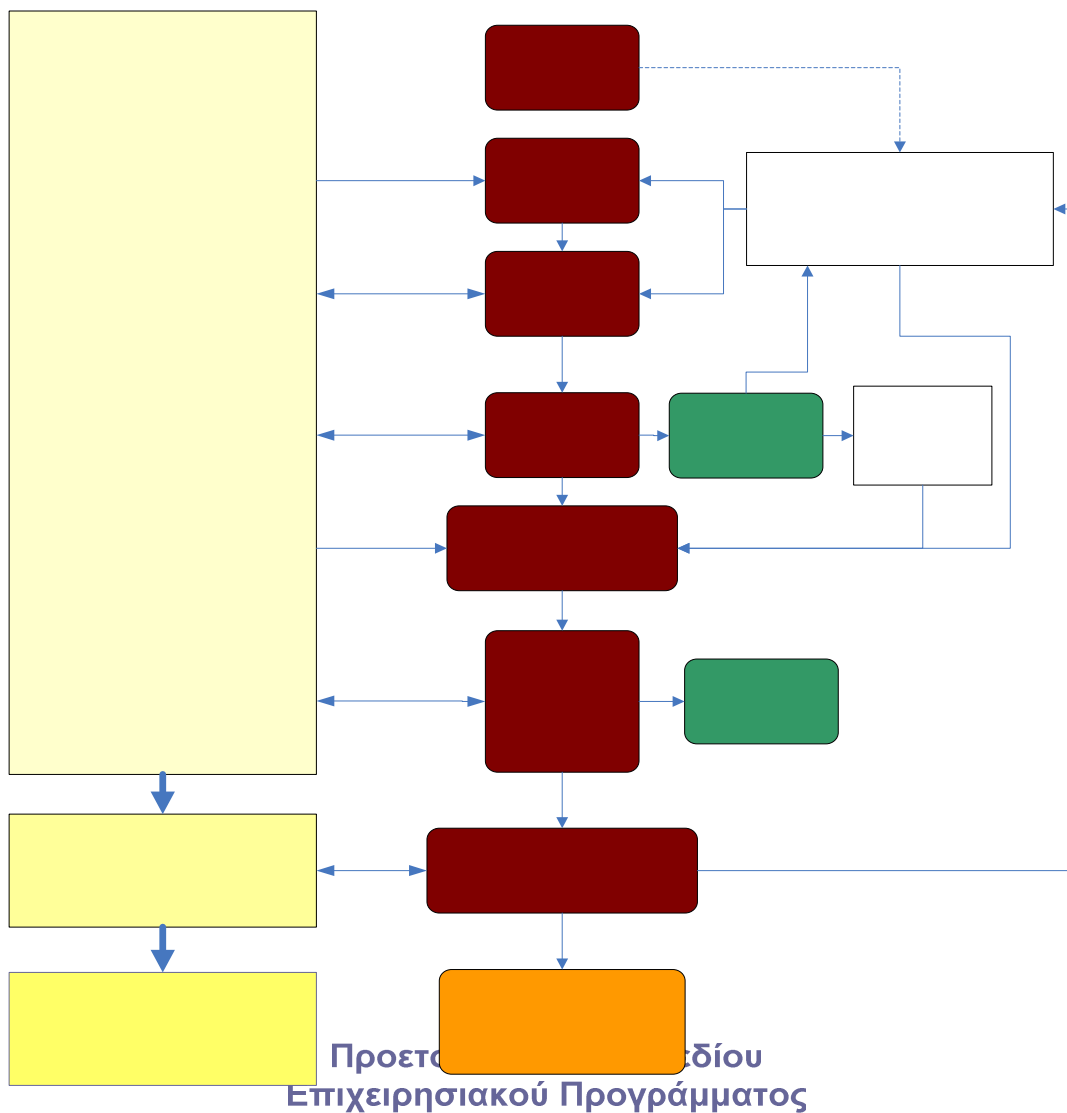
Τον εντοπισμό, την περιγραφή και την αξιολόγηση των πιθανών σημαντικών επιπτώσεων στο περιβάλλον που προκύπτουν από την εφαρμογή του προγράμματος.

Λαμβάνοντας υπόψη λογικές εναλλακτικές λύσεις.

Ο σκοπός, συνεπώς της ΣΠΕ, είναι να εξασφαλιστεί ότι θα ενημερώσει την Προγραμματική διαδικασία πριν από την έκδοσή της, καθώς και ότι θα παράσχει το περιβαλλοντικό πλαίσιο για την εφαρμογή της.

Συνοπτικά η διαδικασία περιγράφεται στο παρακάτω σχήμα και περιλαμβάνει:

Σχήμα 1: Σχηματική απεικόνιση διαδικασίας ΣΠΕ

Το παρόν τεύχος αποτελεί την Περιβαλλοντική Έκθεση του Σχεδίου ή αλλιώς Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του.

1.1.1 Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Η Περιβαλλοντική Έκθεση οργανώνεται σε ένα τεύχος (Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών επιπτώσεων – ΣΜΠΕ), η οποία αποτελείται από 10 κεφάλαια (συν ένα παράρτημα) σύμφωνα με τα περιεχόμενα που περιγράφονται στην προκήρυξη (ΕΝΟΤΗΤΑ 5. Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση) και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Παραγράφου 5 του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ και περιλαμβάνει τα εξής κεφάλαια:

1. **Μη τεχνική περίληψη της ΣΠΕ:** συνοψίζει τα κύρια πορίσματα και αναδεικνύει τα κύρια σημεία λήψης αποφάσεων κατά τρόπο κατανοητό από μη επιστημονικό κοινό.
2. **Γενικά στοιχεία:** Δίνονται στοιχεία της αρχής σχεδιασμού του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και του μελετητή της Σ.Μ.Π.Ε.
3. **Σκοπιμότητα και Στόχοι του Προγράμματος:** Αναλύονται η σκοπιμότητα και οι στόχοι του σχεδίου ή προγράμματος. Επίσης συμπεριλαμβάνονται: α) οι διεθνείς ή κοινοτικοί ή εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που αφορούν στο σχέδιο ή πρόγραμμα, β) ο τρόπος με τον οποίο οι στόχοι αυτοί και τα περιβαλλοντικά ζητήματα ελήφθησαν υπόψη κατά την προετοιμασία του, γ) η σχέση του με άλλα σχετικά σχέδια και προγράμματα.
4. **Περιγραφή του Προγράμματος.** Περιλαμβάνει συνοπτική περιγραφή των στόχων, των προτεραιοτήτων, των δράσεων και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του προγράμματος.
5. **Εναλλακτικές δυνατότητες:** Περιγράφονται οι εύλογες εναλλακτικές δυνατότητες, συμπεριλαμβανομένων: α) της μηδενικής λύσης, β) των λόγων επιλογής των εναλλακτικών δυνατοτήτων που εξετάστηκαν, γ) των περιβαλλοντικά τεκμηριωμένων λόγων επιλογής του προτεινόμενου σχεδίου ή προγράμματος έναντι των άλλων εναλλακτικών δυνατοτήτων.
6. **Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του Περιβάλλοντος:** Σύμφωνα με ΚΥΑ 107017/2006 στο τμήμα αυτό δίνονται πληροφορίες για: α) τα σχετικά στοιχεία της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος στην περιοχή μελέτης και η βάση αυτής πιθανή εξέλιξη εάν δεν εφαρμοσθεί το σχέδιο ή πρόγραμμα, β) τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεασθούν σημαντικά εντός της περιοχής μελέτης, γ) τα τυχόν υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα των περιοχών της παραγράφου β' ανωτέρω, κυρίως εάν πρόκειται για περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας, όπως εκείνες που περιλαμβάνονται στο εθνικό σκέλος του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000.
7. **Εκτίμηση, αξιολόγηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο Περιβάλλον του Προγράμματος:** Προσδιορίζονται, εκτιμώνται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, και ειδικότερα οι πρωτογενείς και δευτερογενείς, σωρευτικές, συνεργιστικές, βραχυ-, μεσο-, μακροπρόθεσμες, μόνιμες και προσωρινές, θετικές και αρνητικές επιπτώσεις σε τομείς όπως: η βιοποικιλότητα, ο πληθυσμός, η ανθρώπινη υγεία, η πανίδα, η χλωρίδα, το έδαφος, τα ύδατα, ο αέρας, οι κλιματικοί παράγοντες, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, η πολιτιστική κληρονομιά συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, το τοπίο και οι σχέσεις μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων. Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται ο τρόπος διενέργειας της εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Επίσης περιγράφονται: α) οι προτάσεις / κατευθύνσεις / μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, αντιμετώπιση οποιωνδήποτε σημαντικών

δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και β) το σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος (monitoring).

8. **Στοιχεία Κανονιστικής Πράξης:** Στο κεφάλαιο αυτό δίνονται στοιχεία της κανονιστικής πράξης των παραπάνω: α) οι προτάσεις / κατευθύνσεις / μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, αντιμετώπιση οποιωνδήποτε σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και β) το σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος (monitoring).

9. **Οι δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση**

10. **Βασικές μελέτες και έρευνες:** αφορά πρόσθετες βασικές μελέτες: οι οποίες κρίνονται απολύτως αναγκαίες για την έγκριση έργων ή δραστηριοτήτων.

11. **Παραρτήματα**

1.1.2 Παρουσίαση της μεθοδολογίας εκτίμησης των επιπτώσεων

Προκειμένου να είναι εξ αρχής κατανοητή η δομή του κειμένου και ο τρόπος εκτίμησης των αποτελεσμάτων της μελέτης παρακάτω παρατίθεται μια συνοπτική παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο έγινε η εκτίμηση των επιπτώσεων.

Η προσέγγιση, που υιοθετήθηκε, βασίζεται σε ένα σημαντικό αριθμό συμβουλευτικών κειμένων και Οδηγών που αφορούν τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση στην Ευρώπη και ειδικά στην πολιτική Συνοχής. Η σύνταξη της μελέτης έγινε βάσει των παρακάτω βημάτων:

Βήμα 1ο: Τοποθέτηση του πλαισίου και των Στόχων

Η διαδικασία αυτή πραγματοποιείται στο **κεφάλαιο 3**, όπου αρχικά παρουσιάζονται οι στόχοι του προγράμματος (συμπεριλαμβανομένων και των περιβαλλοντικών του στόχων) και εν συνεχεία αναγνωρίζονται και παρουσιάζονται σχετικές πολιτικές, σχέδια και προγράμματα που περιλαμβάνουν αντίστοιχα στόχους ή δεσμεύσεις στον τομέα του περιβάλλοντος οι οποίοι μπορεί να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από την υλοποίηση ΠΕΠ.

Στο πλαίσιο αναγνώρισης των πολιτικών αυτών, πολλές εκ των οποίων συντάσσονται ιεραρχικά (π.χ. Οδηγία για τα Νερά, Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων Υδατικού Διαμερίσματος) ανά "θεματική" (π.χ. Ύδατα, Βιοποικιλότητα, κλιματική αλλαγή), διατυπώνονται ορισμένα γενικά ερωτήματα τα οποία αποτέλεσαν για την Ομάδα Μελέτης τη βάση για την οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής (scoring), δηλαδή τον ορισμό του τί θα πρέπει να διερευνηθεί και προς ποιά κατεύθυνση, προκειμένου να προβλεφθούν όλα τα κύρια ζητήματα σε θέματα περιβάλλοντος και βιώσιμης ανάπτυξης.

Τα ερωτήματα αυτά που παραθέτονται ανά θεματική εντός πλαισίων, συντίθενται (δεδομένου ότι υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ διαφόρων πολιτικών) προκειμένου να διαμορφωθούν οι τελικοί 11 Περιβαλλοντικοί Στόχοι της ΣΠΕ. **ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Περιβαλλοντικοί Στόχοι ΣΜΠΕ - τέλος κεφαλαίου 3**

Κάθε στόχος αποτελεί ένα σημείο για το οποίο κάθε τύπος δράσεων και Ειδικός Στόχος του ΠΕΠ θα αξιολογηθεί βάσει ποιοτικών ή ποσοτικών δεδομένων προκειμένου να αξιολογηθεί η περιβαλλοντική του επίδοση. Για κάθε στόχο στον Πίνακα αναφέρονται ειδικότερα ερωτήματα - ζητήματα διερεύνησης τα οποία εξειδικεύουν την αξιολόγηση του επίδοσης.

Επισημαίνεται ότι η παραγωγή Περιβαλλοντικών Στόχων δεν είναι υποχρέωση για τη ΣΜΠΕ, ωστόσο η χρήση του επιλέχθηκε ως το καταλληλότερο εργαλείο μελέτης και ερμηνείας των επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών).

Βήμα 2ο: Παρουσίαση του Προγράμματος

Στόχος του βήματος αυτού που υλοποιείται στο **κεφάλαιο 4** είναι να παρουσιαστούν οι δραστηριότητες του προγράμματος (Ειδικό Στόχοι του) προκειμένου να περιγραφούν επιμέρους έργα, δραστηριότητες, διεργασίες οι οποίες θα υλοποιηθούν και οι οποίες επί της ουσίας είτε με την υλοποίηση, είτε με τη λειτουργία τους θα προκαλέσουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις / συνέργειες.

Βήμα 3ο: Παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης

Οι μεταβολές που θα προκαλέσει το Πρόγραμμα στο περιβάλλον εξαρτώνται από την κατάσταση του περιβάλλοντος πριν την έναρξη του. Η υφιστάμενη κατάσταση προσδιορίζει πρώτ' απ' όλα την ευαισθησία της συγκεκριμένης περιοχής σε διάφορους τύπους δραστηριοτήτων που μπορούν να αναπτυχθούν σε αυτή. Βάση αυτής μπορεί να αξιολογηθεί αν μια δραστηριότητα ή ένα έργο προκαλεί ανεκτές επιπτώσεις, αν υπάρχει η ικανότητα "απορρόφησης" αυτών ή έχει επέλθει κορεσμός που μπορεί να "κάνει το ποτήρι να ξεχειλίσει". Παράλληλα, η υφιστάμενη κατάσταση μπορεί να δείξει ποιές θεματικές του περιβάλλοντος είναι ποιο κρίσιμες, σε ποιές περιοχές θα πρέπει να κατευθυνθούν συγκεκριμένα έργα ή δραστηριότητες, ποιές ελλείψεις σε υποδομές περιβάλλοντος ή στη διαχείριση του απαιτούνται προκειμένου να προληφθούν ή περιοριστούν οι επιπτώσεις. Η παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης αποτελεί το αντικείμενο του **κεφαλαίου 6**.

Βήμα 4ο: Εκτίμηση Συνεργειών - Συνάφειας

Δεν θα πρέπει να παραβλέπεται ότι το πρόγραμμα αυτό, καθ' αυτό έχει μια σημαντική περιβαλλοντική διάσταση και ότι στόχος του δεν είναι μόνο τα έργα που θα χρηματοδοτήσει να έχουν την ελάχιστη - ανεκτή επίπτωση στο περιβάλλον, άλλα να συμβάλει στη βελτίωση του περιβάλλοντος. Για το λόγο αυτό πριν από την αποτίμηση των επιπτώσεων που αποτελεί

κύριο μέρος της ΣΜΠΕ **στο κεφάλαιο 7.2.1**. παρουσιάζεται η συνάφεια και η σαφήνεια των στόχων του Προγράμματος με την επίτευξη των γενικότερων στόχων της περιβαλλοντικής πολιτικής. Η εκτίμηση αυτή είναι ποιοτική και πέρα από ότι δείχνει πόσο συνδέεται ένας Ειδικός Στόχος με την Ατζέντα για το Περιβάλλον, δείχνει το που θα πρέπει να αναζητηθούν τα θετικά αποτελέσματα στο πλαίσιο της αξιολόγησης των επιπτώσεων που ακολουθεί.

Βήμα 5ο Αξιολόγηση των επιπτώσεων

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αποτελεί το σημαντικότερο μέρος της ΣΜΠΕ και πραγματοποιείται όπως έχει αναφερθεί με την χρήση Περιβαλλοντικών Στόχων. Αυτή γίνεται ως εξής:

1. Σε επίπεδο Άξονα Προτεραιότητας, για κάθε Περιβαλλοντικό Στόχο (Π.Σ.) εκτιμάται η πιθανότητα, η κατεύθυνση (θετική/αρνητική/ουδέτερη), η διάρκεια και η δυνατότητα αντιστροφής των μεταβολών επί της υφιστάμενης κατάστασης (του ΠΣ) που αναμένεται να επέλθει από τις δράσεις για την επίτευξη του κάθε Ειδικού Στόχου.

Η εκτίμηση παρουσιάζεται με την βοήθεια συμβόλων και υπό τη μορφή πίνακα. Για κάθε θετική ή αρνητική κρίση στο σχετικό κείμενο που προηγείται κάθε πίνακα παρουσιάζεται συνοπτικά η τεκμηρίωση της. (Δεν τεκμηριώνονται ουδέτερες κρίσεις, καθώς εκτιμάται ότι δεν υπάρχει σχέση των αντικειμένων π.χ. η αγορά Η/Υ δεν σχετίζεται με την προστασία του Τοπίου).

2. Σε επίπεδο Θεματικής περιβαλλοντικής πολιτικής, όπως αυτές ορίζονται από την Οδηγία της ΣΠΕ, άλλα και από τους Περιβαλλοντικούς Στόχους (Βιοποικιλότητα, Κλίμα, Διαχείριση Απορριμμάτων κ.ο.κ.) αξιολογούνται οι συσσωρευτικές επιπτώσεις και η διασυννοριακή διάσταση. Κύριο ζητούμενο από τη διαδικασία της ΣΠΕ είναι να εκτιμηθεί το συνιστάμενο αποτέλεσμα που θα προκαλέσουν έργα/δράσεις με διαφορετικά χαρακτηριστικά, που προκαλούν διαφορετικές μεταβολές στο περιβάλλον και τα οποία θα υλοποιηθούν σε μια συγκεκριμένη περίοδο (2014-2020) και ένα συγκεκριμένο τόπο (Περιφέρεια).

Υπό την μορφή πίνακα για κάθε θεματική συνοψίζονται οι επιπτώσεις που έχουν εκτιμηθεί παραπάνω (σημείο 1 του Βήματος 5) και όπου είναι εφικτό παρουσιάζεται η αναμενόμενη συνιστώσα. Εκτός από αυτή, περιγράφονται οι δυνατότητες πρόληψης ή περιορισμού (των αρνητικών επιπτώσεων), καθώς και η διασυννοριακή ή διαπεριφερειακή διάσταση που η επίπτωση μπορεί να έχει.

Βήμα 6ο: Μέτρα, προτάσεις και κατευθύνσεις για την πρόληψη και περιορισμό των επιπτώσεων

Βάση των επιπτώσεων που έχουν εκτιμηθεί η ομάδα μελέτης διατυπώνει προτάσεις, βάσει των οποίων, μπορεί οι αρνητικές επιπτώσεις να προβλεφθούν ή περιοριστούν, αλλά και οι θετικές επιδράσεις να μεγιστοποιηθούν. Τα μέτρα, προτάσεις και κατευθύνσεις μπορεί να περιλαμβάνουν:

Υποχρεώσεις ή προϋποθέσεις που θα πρέπει να τηρούνται προκειμένου να ενταχθούν έργα / προτάσεις στο πρόγραμμα.

Διαχειριστικές ενέργειες.

Ειδικά κριτήρια για την επιλογή πράξεων που θα δίνουν βαρύτητα στην περιβαλλοντική απόδοση.

Μελέτες / έρευνες που θα προηγηθούν της ενεργοποίησης (όπου υπάρχει αβεβαιότητα).

Επισημαίνεται ότι κάθε μέτρο, πρόταση και κατεύθυνση που θα προταθεί και εν τέλει θα αποτυπωθεί ως στοιχείο κανονιστικής πράξης είναι συμπληρωματικό των διατάξεων της ισχύουσας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, η οποία ισχύει για κάθε έργο / δραστηριότητα ανεξάρτητα από την ένταξη στο ΠΕΠ.

Βήμα 7ο: Σύστημα Παρακολούθησης

Η ΣΜΠΕ έχει ως τώρα εντοπίσει τις σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις και προτείνει τις πρακτικές και τα μέτρα ελαχιστοποίησής τους. Η παρακολούθηση, συνεπώς, καλείται σε πρώτη φάση να επικυρώσει ή διορθώσει τα θεωρητικά αποτελέσματα της εκτίμησης της ΣΜΠΕ σε σύγκριση με τις πραγματικές προκαλούμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την υλοποίηση και σε δεύτερη φάση να εκτιμήσει κατά πόσο τα μέτρα που προτάθηκαν υπήρξαν αποτελεσματικά προκειμένου να τα διορθώσει.

1.1.3 Η διαδικασία διαβούλευσης και η ενσωμάτωση των πορισμάτων διαβούλευσης και λήψη αποφάσεων

Η ακριβής αποτύπωση και εξαντλητική ανάλυση των απόψεων αποτελεί υποχρέωση του αναδόχου και βασική παράμετρο για την επιτυχία της ΣΠΕ. Η διαδικασία δεν στοχεύει μόνο στην τυπική διόρθωση του προγράμματος (δηλαδή στον έλεγχο της νομιμότητας του σε σχέση με την περιβαλλοντική πολιτική), αλλά και στο να ενσωματώσει απόψεις και προτάσεις που μπορεί να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του. Η ενσωμάτωση των πορισμάτων της διαβούλευσης περιέχει δύο ενέργειες:

Τη δημιουργία ενός συστήματος συλλογής και καταγραφής της πληροφορίας

Την εφαρμογή μίας διαδικασίας αξιολόγησης και ενσωμάτωσης της πληροφορίας

Η καταγραφή και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης, θα τα κωδικοποιήσει και θα τα προωθήσει προς την Αναθέτουσα Αρχή για την λήψη αποφάσεων, όπως φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Όνομασία Φορέα/	Παρατήρηση	Σημείο εντοπισμού στο	Απάντηση συμβούλου	Σύσταση προς
-----------------	------------	-----------------------	--------------------	--------------

Οργανισμού ή Ατόμου		Προγραμματικό Έγγραφο ή την ΣΜΠΕ		αναθέτουσα Αρχή

Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης θα ενσωματωθούν, σύμφωνα με τις προδιαγραφές, στο σχετικό παράρτημα της επικαιροποιημένης ΣΜΠΕ (πληροφορίες αναφορικά με τη διαβούλευση με το κοινό και τις περιβαλλοντικές αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ).

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων, αναφορικά με τα πορίσματα της ΣΠΕ, αποτελεί εργασία που θα εκτελεστεί από την αναθέτουσα αρχή σε συνεργασία με τις συναρμόδιες αρχές. Οι αποφάσεις αυτές και τα αποτελέσματα τους θα καταγραφούν από τον σύμβουλο προκειμένου να παρατεθούν στο Κεφάλαιο 8 της (επικαιροποιημένης) ΣΜΠΕ.

Στη συνέχεια, ανά κεφάλαιο που αναλύεται διεξοδικά στη ΣΜΠΕ, σημειώνονται συνοπτικά ορισμένα βασικά σημαντικά ζητήματα που είναι αναγκαία για την εκπόνηση της μελέτης.

1.2 Σκοπιμότητα και Στόχοι του Σχεδίου

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη (24/04/14) υποβολή του ΠΕΠ, το αναπτυξιακό όραμα της ΠΚΜ για το 2020 διατυπώνεται ως η «*ανάδειξη της Κεντρικής Μακεδονίας σε δυναμικό αναπτυξιακό πόλο διεθνούς εμβέλειας με ευφυή αξιοποίηση των διακριτών πλεονεκτημάτων της, ανταγωνιστική και καινοτόμο παραγωγική βάση, ποιοτικό περιβάλλον, ισχυρή κοινωνική και χωρική συνοχή*».

Η στρατηγική του Επιχειρησιακού Προγράμματός της εντάσσεται στην ευρύτερη περιφερειακή αναπτυξιακή στρατηγική της ΠΚΜ, που ως Γενικούς Στόχους (ΓΣ) θέτει:

Μετάβαση της περιφερειακής οικονομίας σ' ένα νέο και βιώσιμο παραγωγικό μοντέλο με ανταγωνιστικότητα, εξωστρέφεια, καινοτόμο επιχειρηματικότητα και έξυπνη και φιλική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.

Προστασία και αειφορική διαχείριση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων για τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής και της αποδοτικότητας των πόρων.

Ολοκλήρωση - προβολή των μεταφορικών υποδομών και δικτύων για την ανάδειξη της Περιφέρειας σε μεταφορικό κόμβο διεθνούς εμβέλειας - αξιοποίηση της κεντροβαρούς θέσης της στις μακροπεριοχές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

Υποστήριξη και Ενδυνάμωση της κινητικότητας και αναβάθμισης των προσόντων του Ανθρώπινου Δυναμικού, Δυναμική Αντιμετώπιση της ανεργίας, Διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

Έπειτα, από συνοπτική αναφορά των Σχεδίων, Προγραμμάτων και Πολιτικών (ομαδοποιημένα ως προς θέμα – τομέα πολιτικής), που αφορούν το ΠΕΠ και είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη από το σχεδιασμό, αξιολογείται ότι ο κάθε ειδικός στόχος του ΠΕΠ συσχετίζεται απευθείας με ένα συγκεκριμένο στόχο πολιτικής, σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 1: Ενσωμάτωση Στόχων Περιβαλλοντικής Πολιτικής στους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας στους οποίους ενσωματώνει:
Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και ανανεώσιμων μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και δημόσιες υποδομές	<ul style="list-style-type: none"> • Εμβληματική Πρωτοβουλία "Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους" • Οδηγία 2009/28/EK (σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές), • Εθνικό σχέδιο δράσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας • Οδηγία 2012/27/ΕΕ (σχετικά με την ενεργειακή αποδοτικότητα)
Ανάπτυξη Σχεδίων Αστικής Κινητικότητας	<ul style="list-style-type: none"> • Εμβληματική Πρωτοβουλία "Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους" • Οδηγία 2008/50/EK (για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη) • Οδηγία 2002/49/EK (σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου)
Συνδυασμένη παραγωγή ρεύματος και θερμότητας	<ul style="list-style-type: none"> • Εμβληματική Πρωτοβουλία "Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους" • Οδηγία 2009/28/EK (σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές), • Εθνικό σχέδιο δράσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας • Οδηγία 2012/27/ΕΕ (σχετικά με την ενεργειακή αποδοτικότητα)
Προώθηση επενδύσεων διαχείρισης υδάτινου δυναμικού για τη πρόληψη από φυσικές καταστροφές που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2007/60/EK (για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας) • Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης (Πρωτόκολλο Μεσογείου) • Στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
Προώθηση επενδύσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διάβρωσης των ακτών που προκαλείται από την κλιματική αλλαγή	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2007/60/EK (για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας) • Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης (Πρωτόκολλο Μεσογείου) • Στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
Ενίσχυση των συστημάτων και υποδομών πρόληψης ειδικών κινδύνων (πλημμυρών)	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2007/60/EK (για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας) • Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης (Πρωτόκολλο Μεσογείου)
Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και ανάπτυξη των σχετικών υποδομών	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2000/60/EK (για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων) • Σχέδια Διαχείρισης Υ.Δ. GR09, GR10 και GR11
Προστασία και ανάδειξη του οικοπολιτιστικού αποθέματος	

Βελτίωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στην προστασία της βιοποικιλότητας	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (για τη διατήρηση των οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας) • Οδηγία 2009/147/ΕΚ (περί της διατηρήσεων των άγριων πτηνών) • Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για Περιοχές Natura 2000 2014-2020
Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2008/50/ΕΚ (για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη) • Οδηγία 2002/49/ΕΚ (σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου) • Χάρτα της Λειψίας για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
Πρώθηση καινοτόμων τεχνολογιών για την προστασία του περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> • Εμβληματική Πρωτοβουλία "Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους" • Οδηγία 2008/98/ΕΚ (για τη διαχείριση των απορριμμάτων) • Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων • Οδηγία 2008/50/ΕΚ (για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη) • Οδηγία 2002/49/ΕΚ (σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου) • Οδηγία 2000/60/ΕΚ (για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων)

Παράλληλα, η δράση του ΠΕΠ για την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων, αλλά και οι επιπτώσεις που θα προκληθούν από την υλοποίησή του αναμένεται συνεπώς να είναι συμπληρωματική άλλων δράσεων και επιπτώσεων που θα προκληθούν από τα υπόλοιπα προγράμματα, και συνοψίζεται σε δύο κύρια επίπεδα μεταξύ:

- των προγραμμάτων του Αγροτικού Χώρου (ΠΑΑ) και της Αλιείας που χρηματοδοτούνται από τα αντίστοιχα μέσα (ΕΤΓΑΑ, ΕΤΘΑ αντίστοιχα) και εφαρμόζονται στις αγροτικές και παράκτιες - θαλάσσιες περιοχές αντίστοιχα με κύρια συμπληρωματικότητα θέματα:
 - ο διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος - Βιοποικιλότητας: Δάση στο ΠΑΑ, Θάλασσες στο ΕΠΑΛ, Προστατευόμενες περιοχές (πλην δασών) στα ΕΠ του ΕΣΠΑ,
 - ο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (Κλιματικής Αλλαγής), ανά τύπο περιοχής,
 - ο ενεργειακή αποδοτικότητα - ΑΠΕ: Διοίκηση, οικία, παραγωγικές δραστηριότητες πλην πρωτογενή, μεταφορές στο ΕΣΠΑ, Αλιευτικά σκάφη / υδατοκαλιέργειες ΕΠΑΛ, κτηνοτροφία - γεωργία στο ΠΑΑ,
 - ο διαχείριση υδάτων - εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης, ανά κατηγορία ωφελούμενου π.χ. αρδευτικά στο ΠΑΑ - ύδρευση στο ΕΣΠΑ.
- των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ που χρηματοδοτούνται κατά περίπτωση από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ και καλύπτουν όλες τις άλλες κατηγορίες χώρου - οικονομικών

δραστηριοτήτων, αλλά και το σύνολο των υποδομών που ανεξαρτήτως χώρου (ύπαιθρο, παράκτια ζώνη) δεν εξυπηρετούν αποκλειστικά την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα. Σε αυτό περιλαμβάνονται το ΠΕΠ και τα θεματικά Προγράμματα, όπως το ΕΠ «Υποδομές μεταφορών, περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη» (Ε.Π. ΥΜΠΕΡΑΑ) και το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία» (Ε.Π.ΑνΕΚ). Στα προγράμματα αυτά θα υλοποιηθούν δράσεις που σχετίζονται με υποδομές και δίκτυα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων (ΥΜΠΕΡΑΑ), ενεργειακή αποδοτικότητα, "πράσινη επιχειρηματικότητα (ΕΠΑνΕΚ).

Περιγραφή του Προγράμματος

Η στρατηγική προσέγγιση της ΠΚΜ, που σημειώθηκε προηγουμένως, παρουσιάζει υψηλό βαθμό συσχέτισης με τους γενικούς και ειδικούς στόχους της στρατηγικής Ε2020 και ειδικότερα οι παρεμβάσεις:

στο επίπεδο της οικονομίας βρίσκονται σε συνάφεια, τόσο με το στόχο της «Εξυπνης ανάπτυξης» (smart growth) όσο και με τον στόχο της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» (sustainable growth), και εξυπηρετείται από τους Άξονες Προτεραιότητας 1, 2 και 3,

στο επίπεδο των υποδομών και περιβάλλοντος βρίσκονται σε συνάφεια με το στόχο της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» (sustainable growth) και εξυπηρετείται από τους Άξονες Προτεραιότητας 4,5,6 και 7, και

στο επίπεδο του κοινωνικού τομέα βρίσκονται σε συνάφεια με το στόχο της «Ανάπτυξης χωρίς Αποκλεισμούς» (inclusive growth) και εξυπηρετείται από τους Άξονες Προτεραιότητας 8 και 9.

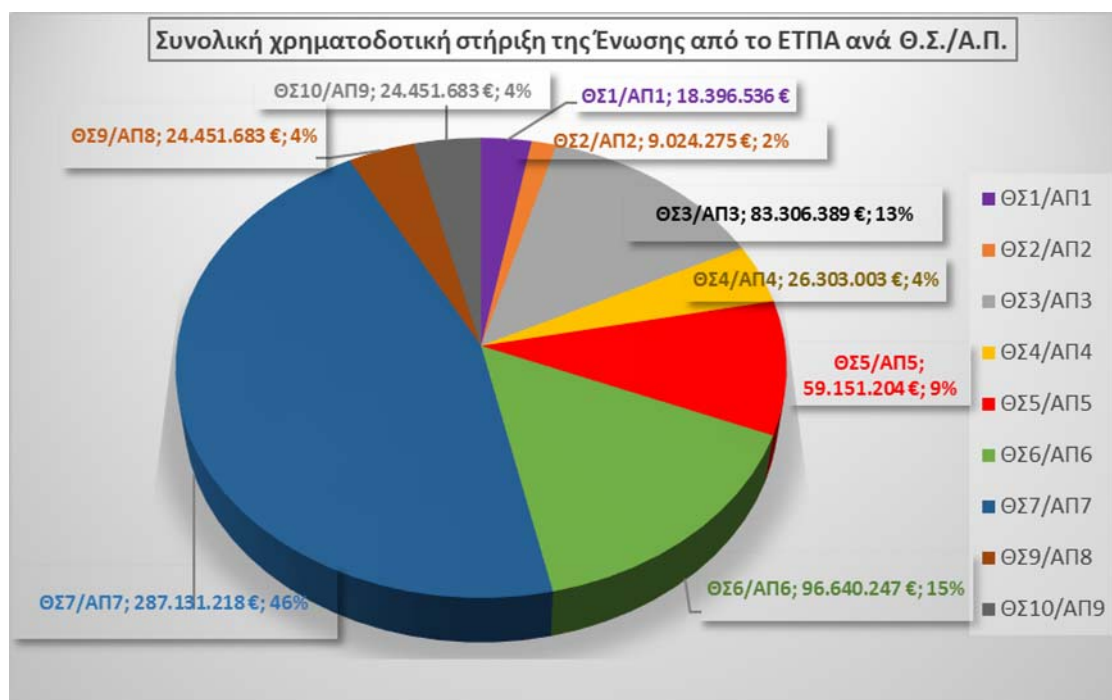
Συνοπτικά, οι στόχοι του ΠΕΠ ΚΜ 2014-2020 όπως καταγράφονται ανά Άξονα Προτεραιότητας και Ειδικό Στόχο παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα. Σημειώνονται ότι οι Άξονες Προτεραιότητας συμπίπτουν με τους Θεματικούς Στόχους.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το ΠΕΠ διαθέτει, επιπλέον, προσέγγιση της Χωρικής Ανάπτυξης, όντας μια καινοτομία του Κανονισμού που επικεντρώνεται στη σύνδεση της ανάπτυξης με τη χωρική διάσταση. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση στη Χωρική Ανάπτυξη προσφέρει την επιλογή ανάμεσα σε διάφορα εργαλεία και μηχανισμούς προκειμένου οι περιφέρειες να σχεδιάσουν ολοκληρωμένες χωρικές πολιτικές αναλόγως των ιδιαίτερων στοιχείων, και επικεντρώνεται στην Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ), τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ), την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) και τα αναγκαία μέτρα για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών περιοχών με σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα.

Πίνακας 2: Άξονες Προτεραιότητας και Ειδικοί Στόχοι ΠΕΠ ΚΜ 2014-2020

1.Ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης, Καινοτομίας	2.Βελτίωση της πρόσβασης, χρήσης και ποιότητας των ΤΠΕ	3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ
Ενίσχυση των ερευνητικών μονάδων για την προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας με έμφαση σε τομείς περιφερειακού ενδιαφέροντος RIS ³ .	Ενίσχυση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	Ενίσχυση νεοϊδρυόμενων επιχειρήσεων στους τομείς έντασης τεχνολογίας και γνώσης.
Αύξηση της τεχνολογικής δυναμικότητας των επιχειρήσεων με έμφαση στους τομείς που προτείνονται από το RIS3.	Ενδυνάμωση της ζήτησης και εφαρμογής ΤΠΕ σε στοχευμένους κλάδους (RIS3) της περιφερειακής οικονομίας, ιδίως για την ενίσχυση του ηλεκτρονικού εμπορίου	Υποστήριξη δημιουργίας συνεργατικών σχηματισμών σε επιλεγμένους κλάδους της Περιφερειακής οικονομίας.
Δημιουργία μόνιμων συνεργατικών μηχανισμών μεταξύ ερευνητικών μονάδων & επιχειρήσεων, και μεταξύ επιχειρήσεων για την προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας (τομείς RIS3) και μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας.	Ενίσχυση της προσφοράς υπηρεσιών ΤΠΕ τοπικού ενδιαφέροντος από Δημόσιους Φορείς	Εφαρμογή τεχνολογικής και οργανωσιακής καινοτομίας στις ΜΜΕ.
4. Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών CO₂ σε όλους τους τομείς	5. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων	Ενίσχυση της αναδιάρθρωσης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ
Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και αξιοποίηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και δημόσιες υποδομές.	Προώθηση επενδύσεων διαχείρισης υδάτινου δυναμικού για τη πρόληψη από φυσικές καταστροφές που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή.	6. Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων
Ανάπτυξη Σχεδίων Αστικής Κινητικότητας.	Προώθηση επενδύσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διάβρωσης ακτών που προκαλείται από την κλιματική αλλαγή.	Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και ανάπτυξη των σχετικών υποδομών.
Συνδυασμένη παραγωγή ρεύματος και θερμότητας.	Ενίσχυση των συστημάτων και υποδομών πρόληψης και αποκατάστασης ειδικών κινδύνων (π.χ. πλημμυρών).	Προστασία και ανάδειξη του οικοπολιτιστικού αποθέματος.
7. Προώθηση βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων	8. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση φτώχειας	Βελτίωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στην προστασία της βιοποικιλότητας.
Ολοκλήρωση έργων μεταφορικών υποδομών σχετικών με το ΔΕΔ-Μ.	Βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υποδομών σε αστικές και μειονεκτικές περιοχές και διευκόλυνση της πρόσβασης σ' αυτές ευπαθών κοινωνικών ομάδων.	Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος.
Ολοκλήρωση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και σύνδεση με ΔΕΔ-Μ.	Προώθηση επενδύσεων επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας.	Προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών για την προστασία του περιβάλλοντος
Ανάπτυξη εναλλακτικών μεταφορικών μέσων (χερσαίων και θαλάσσιων).	Ενσωμάτωση ευπαθών ατόμων και κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού στην αγορά εργασίας	9. Επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και την και δια βίου μάθηση
10. Τεχνική Βοήθεια	Βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην τοπική κοινωνική ζωή περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.	Ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών εκπαίδευσης, με έμφαση στην επαγγελματική εκπαίδευση.
	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για τον εντοπισμό και την καταπολέμηση άμεσων, έμμεσων και πολλαπλών διακρίσεων και εμποδίων.	
	Βελτίωση της πρόσβασης για όλες τις ευπαθείς ομάδες σε υπηρεσίες υγείας -τρόνοιας και σε υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών.
	Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη στην αγορά εργασίας ευαίσθητων ομάδων του πληθυσμού.	

Για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της περιγραφής του προγράμματος, είναι αναγκαία η αναφορά της **χρηματοδότησης** του από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη (24/04/14) υποβολή του ΠΕΠ, σημειώνεται μόνο η συνολική χρηματοδοτική στήριξη της ένωσης στο επίπεδο των Θεματικών Στόχων/Αξόνων Προτεραιότητας. Η στήριξη αυτή αποτυπώνεται παραστατικά στο παρακάτω διάγραμμα, όπου πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι, για εποπτικούς λόγους, αναφέρεται μόνο η συνεισφορά του ΕΤΠΑ. Η στήριξη από το **ΕΚΤ πραγματοποιείται μόνο στο Θ.Σ.9/ΑΠ8** και ανέρχεται στα **128.828.520 €**.

1.3 Εναλλακτικές Δυνατότητες

Το Προγραμματικό Πλαίσιο ή πλαίσιο σχεδιασμού καθορίζεται από μια σειρά ήδη εισηγμένων και θεσμοθετημένων κανόνων και υποχρεώσεων που θα πρέπει το Πρόγραμμα σε οποιαδήποτε εναλλακτική του να τηρεί. Οι κανόνες αυτοί είναι:

Να είναι σύμφωνο με τους Κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων της Περιόδου 2014-2020, δηλαδή να τηρεί το ύψος των πόρων που κατευθύνονται προς την Περιφέρεια, τις υποχρεώσεις για Θεματική Συγκέντρωση των πόρων και τις απαιτήσεις για την επιλεξιμότητα των έργων και την διαχείριση των πόρων. Η συμβατικότητα με τους Κανονισμούς εμμέσως συνεπάγεται ότι η κάθε εναλλακτική θα πρέπει να είναι εξίσου συμβατή και να προωθεί την Στρατηγική E2020 και τους στόχους της.

Να είναι σύμφωνο με το ΕΣΠΑ 2014-2020, να εξυπηρετεί δηλαδή τους στόχους και τις επιλογές του και να συμβάλει στην παραγωγή των αποτελεσμάτων του.

Να υποστηρίξει την εκπλήρωση στόχων πολιτικής που είναι υπερκείμενες του Περιφερειακού αναπτυξιακού Σχεδιασμού, όπως αυτές εκφράζονται από τις εκ των προτέρων αιρεσιμότητες για την χρηματοδότηση των Προγραμμάτων (ex-ante conditionalities).

Βάσει των παραπάνω προσδιορίζονται τρεις ρεαλιστικές εναλλακτικές λύσεις οι οποίες είναι:

- Μηδενική λύση: Μη υλοποίηση ούτε του ΠΕΠ ΚΜ ούτε του ΕΣΠΑ 2014-2020, τα έργα γίνονται χωρίς προγραμματισμό και μέσω άλλων πηγών χρηματοδότησης.
- 1η εναλλακτική λύση: Μη υλοποίηση του ΠΕΠ ΚΜ 2014-2020 που συνεπάγεται την υλοποίηση του αναπτυξιακού προγραμματισμού μέσω των Τομεακών ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020.
- 2η εναλλακτική λύση: Υλοποίηση του ΠΕΠ ΚΜ 2014-2020 βάσει της στρατηγικής του προηγούμενου Προγράμματος (ΠΕΠ Μακεδονίας - Θράκης 2007-2013).
- Το βασικό σενάριο: Υλοποίηση του προγράμματος με τη στρατηγική που παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 4.

και αξιολογούνται με τα εξής κριτήρια:

Της βέλτιστης τοποθέτησης των πόρων για την υλοποίηση περιβαλλοντικών δράσεων.

Της αποδοτικότητας του σχεδιασμού (βελτιστοποίηση της σχέσης του οφέλους που θα παραχθεί με την προσπάθεια - κόστος που θα επενδυθεί).

Της αποτελεσματικότητας του σχεδιασμού (βελτιστοποίηση της κατεύθυνσης των πόρων προς τις πλέον σκόπιμες - αναγκαίες ενέργειες ή αυτές που παράγουν το βέλτιστο αποτέλεσμα).

Της παραγωγής ολοκληρωμένου αποτελέσματος (βελτιστοποίηση των συνεργειών μεταξύ των δράσεων).

Σύμφωνα με τα παραπάνω κριτήρια το Κύριο σενάριο επικρατεί των υπολοίπων λύσεων σημεία που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3: Συνοπτική Αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων

	Μηδενική Λύση	1η Εναλλακτική	2η Εναλλακτική	Κύριο Σενάριο
Ως προς την ανταπόκριση στις προκλήσεις	Μη υλοποίηση αναγκαίων εντοπισμένων έργων / δράσεων	Περιορισμός δράσεων σε εθνικής ευθύνης τομείς Ακύρωση Παρεμβάσεων για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη	Ακύρωση δράσεων ενεργειακής αποδοτικότητας και δικτύωσης Μικρότερη εξειδίκευση στόχων - δράσεων (κίνδυνος μειωμένης αποδοτικότητας) Μη επένδυση σε τεχνολογίες περιβ/ντος	Συνεκτικοί στόχοι με Τομεακές Παρεμβάσεις - συμπληρωματικότητα. ΠΕριλαμβάνει το Σύνολο των Προκλήσεων της Στρατηγικής Ε2020 για το περιβάλλον.
Ως προς την Χρηματοδότηση έργων για το Περιβάλλον	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Πιθανή μείωση της διαθέσιμης χρηματοδότησης λόγω μη κλειδομένης χρηματοδότησης	Μείωση χρηματοδότησης διαθέσιμης χρηματοδότησης για περιβαλλοντικές δράσεις	Βέλτιστη οικονομική κατανομή (στο πλαίσιο ότι το πρόγραμμα δεν έχει μόνο περιβαλλοντική διάσταση)
Ως προς τον ΘΣ 4: μετρίαση της κλιματικής Αλλαγής	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος (λιγότεροι πόροι)	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος
Ως προς τον ΘΣ 5: προληψη και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος	Δεν προβλέπονται	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος
Ως προς τον Θ.Σ. 6: Προστασία του Περιβάλλοντος και αποδοτική διαχείριση των πόρων	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Περιορισμένη αποδοτικότητα - αποτελεσματικότητα για έργα προστασίας της Βιοποικιλότητας Εθνικές Δράσεις ΟΠΥ μόνο Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος	Στήριξη μόνο περιοχών με ΦΔ (εθνικά πάρκα - δρυμοί) Περιορισμένες δράσεις (ύδρευσεις - αποχτεύσεις - ΕΕΛ) Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος	Ενίσχυση του Εθνικού και περιφερειακού συστήματος Προστατευόμενων περιοχών. Υλοποίηση Σχεδίων Διαχείρισης ΛΑΠ Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος (απο το Τομεακό Πρόγραμμα μόνο)

1.4 Περιγραφή της Υφιστάμενης Κατάστασης του Περιβάλλοντος

Πριν αναφερθεί αρκετά συνοπτικά η υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος, κρίθηκε αναγκαίο, καθώς το ΠΕΠ διαθέτει μεν αναλυτική χωρική διάσταση, δεν είναι ωστόσο εκ των προτέρων δυνατό να προσδιοριστεί στο που τελικά θα κατευθυνθούν οι χρηματοδοτήσεις καθώς ορισμένοι τύποι δράσεων θα χωροθετηθούν βάσει της ζήτησης και της ικανότητας / ετοιμότητας των φορέων υλοποίησης μέσα από ανταγωνιστικές διαδικασίες επιλογής έργων. Αυτές συνοψίζονται στον πίνακα 14 (κεφ. 6.1.1.)

Περιοχή εφαρμογής του Προγράμματος είναι η περιοχή εντός των διοικητικών ορίων της διοικητικής περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και κύριοι δικαιούχοι και ωφελούμενοι οι κάτοικοι, οι φορείς και η επιχειρήσεις που εδρεύουν ή δραστηριοποιούνται εντός αυτής.

Βιοποικιλότητα – χλωρίδα – πανίδα

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας διαθέτει 50 και πλέον (αν συμπεριληφθούν διαπεριφερειακές περιοχές που «χρεώνονται» διοικητικά σε άλλες περιφέρειες) περιοχές του Εθνικού Καταλόγου Natura 2000, οι οποίες επιμετρούνται σε περίπου 9.000 τ.χλμ και καταλαμβάνουν περίπου το 47% της περιφέρειας (συμπεριλαμβανομένου του Αγίου Όρους). Ειδικότερα διαθέτει τρεις υγροβιότοπους RAMSAR που ταυτόχρονα έχουν κηρυχθεί Εθνικά Πάρκα (Ε.Π. Λιμνών Κορώνειας – Βόλβης, Ε.Π. Δέλτα Αξιού – Λουδία – Αλιάκμονα και Ε.Π. Υγροτόπου Κερκίνης) και τον Εθνικό Δρυμό του Ολύμπου, ο οποίος για την περιβαλλοντική και πολιτιστική του αξία προστατεύεται ως βιογενετικό Απόθεμα και Απόθεμα της Βιόσφαιρας από την UNESCO. Σύμφωνα με τη Βάση δεδομένων για τις περιοχές Natura 2000, στην περιφέρεια καταγράφονται (εντός των περιοχών του δικτύου) 64 διαφορετικοί τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, εκ των οποίων οι 11 χαρακτηρίζονται ως Τόποι προτεραιότητας.

Συνολικά στην ΠΚΜ, έχουν εγκριθεί Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και εφαρμόζονται ή εκπονούνται Σχέδια Διαχείρισης μόνο για τις περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Εθνικά Πάρκα / Δρυμοί. Συνολικά οι περιοχές αυτές (συνυπολογισμένων των επικαλύψεων μεταξύ ΖΕΠ και ΕΖΔ) υπολογίζονται σε 363 τ.χλμ ή περίπου το 38% του συνόλου των περιοχών της ΠΚΜ.

Όσον αφορά τα Καταφύγια Άγριας Ζωής, αυτά απαριθμούνται σε 85 περιοχές στην ΠΚΜ, συνολικής έκτασης 205.487 εκταρίων, ενώ έχουν χαρακτηριστεί επιπλέον 10 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης.

Επιπροσθέτως, οι Ορεινοί όγκοι και τα δασικά τους οικοσυστήματα αποτελούν τη δεύτερη μεγάλη ομάδα προστατευόμενων περιοχών (22 περιοχές του Εθνικού Καταλόγου) και σύμφωνα με τα στοιχεία της Δ/σης Δασών Απ.Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης αποτελούν το 48,19% του συνόλου των εκτάσεων της Περιφέρειας. Πέραν των αυστηρά προστατευόμενων περιοχών (Εθνικά Πάρκα), το μεγαλύτερο μέρος των δασών και των δασικών εκτάσεων της Κεντρικής Μακεδονίας είναι διαχειριζόμενο (6,66 εκ. στρ. εκ των 8,08 συνολικά).

Πέρα όμως από προστατευόμενες περιοχές που κατά κύριο λόγο αφορούν τους υδροβιότοπους, τα δασικά συμπλέγματα και τους ορεινούς όγκους, υπάρχουν πολυάριθμα αξιόλογα και ευαίσθητα οικοσυστήματα. Αυτά εντοπίζονται σε όλη την περιφέρεια και αφορούν κρίσιμους υδατικούς αποδέκτες και μεταβατικά ύδατα, όπως ο Θερμαϊκός κόλπος που δέχεται σημαντικές και ποικίλες ανθρωπογενείς πιέσεις, τα περιαστικά δάση που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την οικολογική ισορροπία των αστικών περιοχών και την ποιότητα ζωής, τους μικρούς παράκτιους υδροβιότοπους, τα ρέματα της παράκτιας ζώνης και τον αγροτικό χώρο που αποτελεί ενδιάμεσο ενός μεγάλου αριθμού ειδών πανίδας.

Σε σχέση με τη χλωρίδα, η ΠΚΜ, με όριο τον ποταμό Αξιό διαιρείται ανάμεσα σε δύο χλωριδικές ή φυτογεωγραφικές ζώνες. Η ζώνη της Κεντρικής Βόρειας Ελλάδας (NC) που περιλαμβάνει το Δυτικό τμήμα του Κάμπου Θεσσαλονίκης – Γιαννιτσών και τις Π.Ε. Ημαθίας και Πιερίας (Συμπεριλαμβανομένου του Ολύμπου) και η οποία ενώνεται με το εκτός Πίνδου τμήμα της ΔΜ και τη ζώνη της Αν. Β. Ελλάδας (NE) που περιλαμβάνει τις εκτάσεις ανατολικά της κοιλάδας του Αξιού μαζί με το σύνολο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Στις δύο αυτές ζώνες παρατηρείται ο μεγαλύτερος αριθμός ειδών στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην NE έχουν παρατηρηθεί 3130 είδη και στην NC 2944.

Παράλληλα, απαντώνται και οι πέντε βασικές ζώνες βλάστησης στις οποίες διαιρείται η Ελλάδα. Η αφθονία αυτή οφείλεται στις μεγάλες διακυμάνσεις που παρουσιάζουν οι παράγοντες που επιδρούν στη διαμόρφωσή της. Το κλίμα, η ύπαρξη της θάλασσας, αλλά και παράλληλα η έντονη ορογραφική διαμόρφωση, η επίδραση των ποταμών και των λιμνών στο μικροκλίμα, η γεωλογική και εδαφική σύσταση, αλλά και η επίδραση των έμβιων ειδών και του ανθρώπου. Ο ακριβής ορισμός των ζωνών αυτών τόσο γεωγραφικά όσο και συστηματικά, είναι ιδιαίτερα δύσκολος καθώς ο κατακερματισμός των οικοσυστημάτων, οι ανθρωπογενείς πιέσεις, αλλά και επεμβάσεις αφαιρούν ή προσθέτουν στοιχεία, υποβαθμίζουν ή αλλοιώνουν τον χαρακτήρα των οικοσυστημάτων. Συνεπώς σε πολλές περιπτώσεις η πραγματική κατάσταση απέχει σημαντικά από το δυνητικά (θεωρητικά) αναμενόμενο.

Όσον αφορά την πανίδα, σε γενικές γραμμές, η Κεντρική Μακεδονία, για πολλά είδη, αποτελεί έναν από τους τελευταίους τόπους εξάπλωσης όχι μόνο για την ελληνική επικράτεια αλλά και διεθνώς, ενώ υπάρχουν επίσης αρκετά ενδημικά είδη με αποκλειστικό τόπο εύρεσης την Περιφέρεια. Πρόκειται για είδη ψαριών του γλυκού νερού, ερπετοπανίδα, ενώ περιλαμβάνονται και σημαντικοί πληθυσμοί απειλούμενων για την Ελλάδα θηλαστικών.

Κλίμα, ατμοσφαιρικό περιβάλλον, θόρυβος

Στην παραθαλάσσια πεδινή και παράκτια ζώνη της Περιφέρειας το κλίμα χαρακτηρίζεται ως μεσογειακό, ενώ στο μετέπειτα εσωτερικό τμήμα παρουσιάζονται αποκλίσεις μετάβασης από τον μεσογειακό τύπο προς τον ηπειρωτικό και ορεινό τύπο κλίματος, διατηρώντας όμως σε μεγάλο βαθμό στοιχεία του Μεσογειακού τύπου κλίματος.

Το ατμοσφαιρικό περιβάλλον της ΠΚΜ δύναται να σκιαγραφηθεί μόνο από στοιχεία που υπάρχουν, σχετικά με την ποιότητα του αέρα, για τη Θεσσαλονίκη, όπου λειτουργεί ολοκληρωμένο δίκτυο παρακολούθησης από τα μέσα της δεκαετίας του 1980. Με βάση αυτό το δίκτυο, η ατμοσφαιρική ρύπανση της Θεσσαλονίκης αξιολογείται ως ένα από τα σοβαρότερα περιβαλλοντικά προβλήματα της ΠΚΜ, καθώς αφενός ορισμένοι ατμοσφαιρικοί ρύποι είναι για εκτεταμένες περιόδους πάνω των αποδεκτών ορίων και αφετέρου γιατί επηρεάζει την υγεία του μεγαλύτερου μέρους των κατοίκων της Περιφέρειας. Κύριους ρύπους αποτελούν οι εξής: Διοξείδιο του Θείου (SO₂), Μονοξείδιο του άνθρακα (CO), Διοξείδιο του Αζώτου (NO₂), Όζον (O₃), Αιωρούμενα Σωματίδια (PM10 και PM2.5).

Όσον αφορά το θόρυβο, σε εφαρμογή της Οδηγίας 2002/49/EK (σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου), πραγματοποιήθηκαν δύο μελέτες για την περίπτωση της Εγνατίας Οδού, που διαπερνά την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και συγκεκριμένα: 1) «Χαρτογράφηση του θορύβου στα τμήματα της Εγνατίας Οδού από Α/Κ Βέροιας έως Α/Κ Κ1 και από Α/Κ Γηροκομείου έως Α/Κ Στρυμόνα» (2009) και 2) «Μέτρηση & Χαρτογράφηση Θορύβου στις κατοικημένες περιοχές πέριξ της Εγνατίας Οδού» (2009). Από αυτές δεν προέκυψε καμία ουσιαστική έκθεση πληθυσμού - εντός ορίων οικισμού - σε στάθμη των δεικτών Lden & Lnight μεγαλύτερη των επιτρεπτών ορίων (με εξαίρεση το δείκτη Lden με ποσοστό πληθυσμού μόλις 0,48%), και συνεπώς δεν απαιτείται η άμεση διερεύνηση η/και εφαρμογή κάποιου σχεδίου δράσης.

Η ΠΚΜ, σχετικά με τον τομέα των υδάτων, χωρίζεται σε τέσσερα (4) Υδατικά Διαμερίσματα (ΥΔ) για τα οποία έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες κατάρτισης Σχεδίων Διαχείρισης. Στα τρία από αυτά, που καλύπτουν το 99,4% των εδαφών της Περιφέρειας, τα Σχέδια Διαχείρισης έχουν εγκριθεί. Συγκεκριμένα έχουν εγκριθεί τα σχέδια που αφορούν το ΥΔ Ανατολικής Μακεδονίας (ΥΔ11), το ΥΔ Κεντρικής (ΥΔ10) και Δυτικής Μακεδονίας (ΥΔ9), ενώ εκκρεμεί η έγκριση του ΣΔ του ΥΔ Θεσσαλίας (08) στο οποίο υπάγεται μικρό τμήμα της Νότιας Πιερίας. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας διαθέτει περίπου 945 χιλιόμετρα ακτογραμμής, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 6,3% των Ελληνικών ακτών.

Στα ύδατα της Περιφέρειας συγκαταλέγεται ένας σημαντικός αριθμός ποτάμιων, λιμναίων και μεταβατικών οικοσυστημάτων, τα οποία μπορούν να συνοψιστούν με τα συστήματα που σχηματίζουν:

- Οι ποταμοί Αξιός, Αλιάκμονας, Λουδίας, Γαλλικός και οι εκβολές τους στον Θερμαϊκό Κόλπο καθώς και το Σύστημα του Στρυμόνα, της τεχνητής λίμνης Κερκίνης, των παραποτάμων του και των εκβολών του στον Κόλπο του Ορφανού.

- Οι λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, ο ποταμός Ρήχειος και η κοιλάδα της Ρεντίνας.
- Οι λίμνες Βεγορίτιδα, Δοϊράνη, Πικρολίμνη και τα εσωτερικά έλη Αρτζαν, οι λίμνες Μαρούδα και Λάντζα.
- Τα παράκτια συστήματα λιμνοθαλασσών ή ελών του Αγγελοχωρίου, της Επανομής, του Αγ. Μάμα και των μικρών Υδροβιότοπων της Χαλκιδικής (Σάνι, Ν.Φώκαια, Σπαθιές κ.λ.π.).
- Τα θαλάσσια συστήματα και τα μεταβατικά ύδατα του Θερμαϊκού, Ορφανού και των Κόλπων της Χαλκιδικής.

Ειδικότερα, οι Λεκάνες Απορροής Ποταμών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας 4: Λεκάνες απορροής εντός της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Κωδικός	Λεκάνη Απορροής	Ποσοστό έκτασης ανά περιφέρεια	Αρμόδια Περιφέρεια
GR03	Αξιού	Κεντρικής Μακεδονίας (100%)	Κεντρικής Μακεδονίας
GR04	Γαλλικού	Κεντρικής Μακεδονίας (100%)	Κεντρικής Μακεδονίας
GR05	Χαλκιδικής	Κεντρικής Μακεδονίας (100%)	Κεντρικής Μακεδονίας
GR43	Άθως	Άθως (96,01%) και Κεντρικής Μακεδονίας (3,99%)	Κεντρικής Μακεδονίας
GR02	Αλιάκμονα	Κεντρικής Μακεδονίας (36,26), Δυτικής Μακεδονίας (61,77%), %, Θεσσαλίας (1,51%), Ηπείρου (0,46%)	Δυτικής Μακεδονίας/Κεντρικής Μακεδονίας
GR06	Στρυμόνα	Κεντρικής Μακεδονίας (59,91) Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης (40,09%)	Κεντρικής Μακεδονίας/ Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης
GR16	Πηνειού	Θεσσαλίας (89,11%), Στ. Ελλάδας (7,81%), Δ.Μακεδονίας (1,91%), ηπείρου (0,04%), Κεντρικής Μακεδονίας (1,12%)	Θεσσαλίας
GR01	Πρεσπών	Δ. Μακεδονίας (98,08%), Κεντρικής Μακεδονίας (1,92%)	Δυτικής Μακεδονίας

Όσον αφορά τις ενεργειακές δυνατότητες της Περιφέρειας και το έδαφός της, σημειώνεται ότι σύμφωνα με σχετικό κείμενο του ΙΓΜΕ¹ για τις Μη Ενεργειακές Ορυκτές Πρώτες Ύλες (ΜΕΟΠΥ) της χώρας, η Β. Ελλάδα είναι από τις «πλουσιότερες κοιτασματολογικές περιφέρειες της Ευρώπης και μπορεί να αποτελέσει σταθερή μεταλλευτική πηγή για την βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας» και «είναι σε θέση να συμβάλλει καθοριστικά στην κατεύθυνση εντατικότερης και αποτελεσματικότερης εκμετάλλευσης ενδοευρωπαϊκών πηγών ΜΕΟΠΥ». Ειδικότερα, η Κεντρική Μακεδονία διαθέτει σημαντικά γεωθερμικά πεδία χαμηλής ενθαλπίας σε μικρά βάθη με ακόμα μεγαλύτερες δυνατότητες εκμετάλλευσης σε τομείς όπως η γεωργία, ο τουρισμός υγείας - ευεξίας, η παραγωγή ενέργειας (κλιματισμός), η βιομηχανική χρήση κ.α. Η γεωθερμία στην περιοχή εντοπίζεται στα εξής πεδία:

- Λεκάνη Στρυμόνα (Νιγρίτα, Σιδηρόκαστρο, Λιθότοπος-Ηράκλεια, Άγκιστρο, Ίβηρα-Αχινός-Μαυροθάλασσα)
- Χερσόνησος Χαλκιδικής (Ελαιοχώρια, Αγία Παρασκευή, Σάνη)
- Λεκάνη Μυγδονίας (Λαγκαδάς-Νυμφόπετρα-Απολλωνία)
- Λεκάνη Θεσσαλονίκης (Αλεξάνδρεια), Θέρμη - Λεκάνη Ανθεμούντα)
- Λεκάνη Αλμωπίας

Πληθυσμός – Εισόδημα – Παραγωγική Δομή

Ως ποσοστό του πληθυσμού της χώρας, ο πληθυσμός της Κ. Μακεδονίας αυξήθηκε, αλλά αυτό πρέπει να ερμηνευθεί όχι ως απόδειξη πληθυσμιακού δυναμισμού της περιφέρειας, αλλά ως απόρροια της δυσμενέστερης εξέλιξης στο εθνικό επίπεδο συνολικά, καθώς και στις υπόλοιπες περιφέρειες (χώρα-Κ. Μακεδονία) αθροιστικά.

Στη μελέτη της αναθεώρησης του ΠΠΧΣΑΑ της ΠΚΜ (2012) πραγματοποιήθηκε ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης και της τάσης αυτής έως το έτος 2021 και παρατηρήθηκε μια γενικευμένη μείωση της πληθυσμιακής δυναμικής, που σε 5 Περιφερειακές Ενότητες καταλήγει σε απόλυτη πληθυσμιακή μείωση, ενώ σε 2 υπάρχει αύξηση. Οι ΠΕ με θετική εξέλιξη είναι η ΠΕ Θεσσαλονίκης, με αύξηση κατά 4,3%, και η ΠΕ Χαλκιδικής, με αύξηση κατά 4,4%. Στις ΠΕ με μείωση επισημαίνεται ιδίως η πολύ μεγάλη πτώση του πληθυσμού στις Σέρρες (-25,4%) και στο Κιλκίς (-28,2%). Σε σχέση με τις δημογραφικές τάσεις και τους δείκτες γήρανσης και αντικατάστασης, προκύπτει ότι η φυσική εξέλιξη του πληθυσμού της Περιφέρειας εμφανίζει ροπή προς τη γήρανση και σχετικά χαμηλό ρυθμό αντικατάστασης του εργατικού δυναμικού.

Σχετικά με το ΑΕΠ για τα έτη 2001 (έτος απογραφής), 2004, 2008 (έτος εκδήλωσης της οικονομικής κρίσης) και 2009 (τελευταίο έτος με επικυρωμένα στοιχεία), υφίσταται μια διαφοροποιημένη εικόνα σε όλη την περίοδο: η ΠΕ Θεσσαλονίκης και η ΠΕ Χαλκιδικής διέθεταν και στις δύο περιόδους τον ταχύτερο ρυθμό μεγέθυνσης, ένδειξη συγκέντρωσης σε αυτές των σχετικώς δυναμικότερων δραστηριοτήτων, ενώ επισημαίνεται η εμφανέστατη επιβράδυνση στην περίοδο 2004-9, που δεν μπορεί να αποδοθεί μόνο στην περιορισμένη ύφεση του 2008-

¹ Παπαβασιλείου Κ., Αρβανιτίδης Ν. (συντάκτες), 2010. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ. Νέες αναπτυξιακές δυνατότητες για βιώσιμες και παραγωγικές επενδύσεις». ΙΓΜΕ.

9, αλλά αντανακλά επιβραδυντικές τάσεις πιο μακρόχρονες και συστημικές. Ως αποτέλεσμα, η τελική συγκέντρωση ΑΕΠ στη Θεσσαλονίκη εντείνεται στην περίοδο 2001-9, ενώ σταδιακά υποχωρεί σε όλες τις άλλες ΠΕ πλην Χαλκιδικής, με συνέπεια η περιοχή Θεσσαλονίκης-Χαλκιδικής να συγκεντρώνει πλέον το 72% περίπου του ΑΕΠ της Περιφέρειας.

Όσον αφορά την κατανομή του εισοδήματος στην Κεντρική Μακεδονία, αυτή εμφανίζει την τυπική συγκέντρωση στις αστικές περιοχές και την παράκτια ζώνη, ενώ η διάρθρωση του οικογενειακού εισοδήματος στο χώρο σε σχέση τόσο με το μέσο όρο της χώρας όσο και με το μέσο όρο της περιφέρειας, αποδεικνύει σαφείς διαφοροποιήσεις μεταξύ αστικών περιοχών και υπαίθρου, παράκτιου και ορεινού χώρου.

Η οικονομική φυσιογνωμία της ΠΚΜ ολοκληρώνεται με τη δομή της απασχόλησης σε αυτήν. Η Περιφέρεια συνεχίζει, όπως και έως το 2001, να συνδυάζει κλαδική δομή απασχόλησης τύπου Αττικής (με έμφαση στις υπηρεσίες λόγω της μητροπολιτικής περιοχής Θεσσαλονίκης) και τύπου Β. Ελλάδος (με την ισχυρή παρουσία του αγροτικού τομέα και την επιβίωση του δευτερογενούς τομέα).

Τεχνικές Υποδομές και Προστασία του Περιβάλλοντος

Όσον αφορά τον τεχνικό εξοπλισμό και τη διαχείριση απορριμμάτων, στην ΠΚΜ η διαχείριση των αστικών υγρών αποβλήτων παρουσιάζει χρόνιες ελλείψεις και ευθύνεται για σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα σε αυτήν. Πιο συγκεκριμένα, λειτουργούν 49 Μονάδες Επεξεργασίες Λυμάτων, ενώ μέχρι σήμερα (2014) σχεδόν το σύνολο των υπολειπόμενων έργων έχει ενταχθεί στο ΕΠΠΕΡΑΑ 2007-2013 και χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής (χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ότι προβλέπεται να ολοκληρωθούν).

Η Διαχείριση Στερεών Απορριμμάτων πραγματοποιείται στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας κατ' εφαρμογή του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΠΕΣΔΑ) Κεντρικής Μακεδονίας που εγκρίθηκε με την υπ. αριθμ. 639/22.12.2005 απόφαση του γ.γ. Περιφέρειας το 2005 (ορθή επανάληψη: 29-03-2006). Το υφιστάμενο ΠΕΣΔΑ, παρά το γεγονός ότι ως προς την υλοποίηση του προγράμματος έργων του δεν έχει ολοκληρωθεί, θεωρείται παρωχημένο και ανίκανο να επιτύχει τους στόχους που έχουν τεθεί από το νέο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και εθνικής πολιτικής για την διαχείριση των στερεών αποβλήτων.

Τέλος, σε σχέση με τις τεχνικές υποδομές και την προστασία του περιβάλλοντος, υφίστανται σχέδια και για ειδικά απόβλητα της ΠΚΜ, όπως τα απόβλητα νοσοκομειακών μονάδων (με βάση το Ειδικό Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων Υγειονομικών Μονάδων), τα βιομηχανικά απόβλητα (βάσει της υπ' αριθμ. 8668 ΥΑ(ΦΕΚ/Β/287/17.3.2007) και τα γεωργικά απόβλητα – απόβλητα πρασίνου (η διαχείρισή τους περιλαμβάνει την αξιοποίησή τους (π.χ. ως ζωοτροφές), την ανάκτησή τους (παραγωγή βιοντίζελ), κομποστοποίησή τους, αλλά και τη χρήση μη περιβαλλοντικών ορθών πρακτικών, όπως η καύση).

Κλιματική αλλαγή- Επικινδυνότητα – Υγεία

Οι επιπτώσεις από την κατάσταση του περιβάλλοντος στην υγεία των πολιτών της ΠΚΜ, καθορίζονται από τη ρύπανση που προκαλείται κύρια από ανθρωπογενείς αιτίες, αλλά και από

φυσικά φαινόμενα. Παρ' όλο που δεν υπάρχουν ποσοτικά στοιχεία που να μπορούν να αποτυπώσουν επακριβώς τη συσχέτιση φαινομένων υποβάθμισης με την υγεία των κατοίκων της περιφέρειας, κυριότεροι παράγοντες που επιδρούν σε αυτή θεωρούνται:

- Η ρύπανση της ατμόσφαιρας στη Θεσσαλονίκη όπου παρατηρούνται συχνές υπερβάσεις των ορίων ποιότητας, αλλά και σε άλλα αστικά κέντρα.
- Η ρύπανση των υδάτων, είτε αυτά προορίζονται για ύδρευση, είτε για άρδευση, απ' όπου προκύπτει μεταφορά επικινδυνών για την ανθρώπινη υγεία ουσιών, οι οποίες μεταφέρονται μέσω της τροφικής αλυσίδας.
- Η υποβάθμιση των κλιματικών συνθηκών στις περιοχές κατοικίας.
- Η έκθεση ομάδων πληθυσμού σε άμεσα ή έμμεσα σε αυξημένες εκπομπές ουσιών, ακτινοβολίας ή ενέργειας λόγω μη οργάνωσης των χρήσεων γης και ανάμιξης ακατάλληλων χρήσεων (π.χ. βιομηχανικές μονάδες εντός γεωργικών περιοχών στις οποίες γίνεται συστηματική χρήση αγροχημικών).

Σημαντική απειλή για την ποιότητα ζωής των κατοίκων της ΠΚΜ είναι και η αναμενόμενη επιδείνωση των κλιματικών και ατμοσφαιρικών συνθηκών στο δομημένο περιβάλλον. Σημαντικό μέρος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας χαρακτηρίζεται ως "υψηλοτάτης ευαισθησίας" σε σχέση με την εκτίμηση της ευαισθησίας στις επιπτώσεις στην κλιματική αλλαγή, ενώ σημειώνεται ότι η επικινδυνότητα της υγείας των κατοίκων εντείνεται και από το σημαντικό αριθμό πυρκαγιών που έχουν εκδηλωθεί τα τελευταία έτη στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Επιπλέον σημαντικό πρόβλημα αποτελούσε για την ΠΚΜ, το γεγονός ότι, πριν από την κατασκευή των βασικών αντιπλημμυρικών, αποξηραντικών και αποχετευτικών έργων, μεγάλα τμήματα της περιοχής της κεντρικής πεδινής περιοχής της Κεντρικής Μακεδονίας, μεταξύ Θεσσαλονίκης, εκβολών των ποταμών και Γιαννιτσών, καθώς και της κοιλάδας του Στρυμώνα, ήταν σε μόνιμη ή ημι-μόνιμη κατάκλιση ή σε ελώδη κατάσταση ή σε περιοδική κατάκλιση από τα χειμαρρικά και ποτάμια νερά. Έτσι, παράλληλα με τα προαναφερθέντα έργα, στην ΠΚΜ, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 2007/60/ΕΚ (για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας), ορίζονται οι (προκαταρκτικές) ζώνες δυνητικού κίνδυνου και οι ιστορικές πλημμύρες ως σημεία και διαβαθμισμένες ως προς την ένταση για τα Υδατικά Διαμερίσματα GR09, GR10 και GR11 και λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα.

Τέλος, στις επιπλέον απειλές για την υγεία των κατοίκων συγκαταλέγονται η καθίζηση και διάβρωση της παράκτιας ζώνης του Γαλλικού και της περιοχής Περαίας, ενώ ειδικό κομμάτι καταλαμβάνει η βιομηχανική επικινδυνότητα, υπό την έννοια της σύγκρουσης των χρήσεων μεταξύ βιομηχανικής και οικιστικής χρήσης. Σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο το Θεσμικό Πλαίσιο για την αντιμετώπιση της Βιομηχανικής Επικινδυνότητας ορίζεται στην Κοινοτική Οδηγία SEVESO II και εντοπίζεται σε αρκετές περιοχές της ΠΚΜ, όπως Σίνδος, Νέα Μεσημβρία Ελευθέριο – Κορδελιό, Διαβατά και Καλοχώρι – Δενδροπόταμος.

Πολιτιστική κληρονομιά (αρχιτεκτονική & αρχαιολογική)

Στην ΠΚΜ χαρακτηρισμένο ως παραδοσιακό είναι ένα μικρό μέρος του συνόλου των οικισμών της. Αν εξαιρεθούν η Άνω πόλη της Θεσσαλονίκης και η Αφυτός (Άθητος) Χαλκιδικής, οι παραδοσιακοί οικισμοί της ΠΚΜ παρουσιάζουν την ακόλουθη τυπολογία: είναι ορεινοί, χαρακτηρίστηκαν «εγκαταλελειμμένοι» κατά τις δεκαετίες 1960 -70 -80 ή είχαν πάρα πολύ έντονη πληθυσμιακή ύφεση κατά το ίδιο χρονικό διάστημα. Η εγκατάλειψη τους σε πολλές περιπτώσεις δικαιολογήθηκε ως αναγκαστική λόγω κινδύνου πρόκλησης φυσικής καταστροφής (εκτεταμένες διαβρώσεις, κατολισθήσεις κ.α.) και συνδυάστηκε με μετεγκατάσταση του συνόλου του πληθυσμού σε νέες τοποθεσίες (βλέπε Αγ. Αθανάσιος – Νέος Αγ. Αθανάσιος, Πόροι – Νέοι Πόροι, κλπ). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την πλήρη απουσία επέμβασης στο κτιριακό απόθεμα για 15 και πλέον χρόνια, ως περίπου τα μέσα της δεκαετίας του 1990, όταν και οι περισσότεροι από αυτούς άρχισαν να αναπτύσσονται ως τουριστικοί – β΄ κατοικίας.

Το πολιτιστικό περιβάλλον στην Κεντρική Μακεδονία είναι ιδιαίτερα πλούσιο και ποικιλόμορφο και καλύπτει όλες τις φάσεις του Ελλαδικού πολιτισμού από την παλαιολιθική εποχή ως τα σύγχρονα χρόνια. Οι κυριότεροι Αρχαιολογικοί Χώροι στην Κεντρική Μακεδονία είναι οι Αρχαίες Αιγές – Βεργίνα, το Δίον και Αρχαιολογικός χώρος Ολύμπου, η Πέλλα, η Αμφίπολη και η Όλυνθος, ενώ στα σπουδαιότερα παλαιοχριστιανικά - βυζαντινά - μεταβυζαντινά μνημεία της Περιφέρειας συγκαταλέγεται η Θεσσαλονίκη με τα Παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία της και το Άγιο Όρος.

Τοπίο

Ανάμεσα στις ευρείες ενότητες αξιόλογων τοπίων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας που έχουν ξεχωριστό χαρακτήρα, καταγράφονται οι παρακάτω ζώνες: (α) ο ορεινός όγκος και η ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου, (β) η παραμεθόρια ζώνη, που περιλαμβάνει από δυτικά προς τα ανατολικά τους Ορεινούς Όγκους του Καϊμακτσαλάν (Βόρας), το Πίνοβο την Τζένα και την ορεινή κοιλάδα της Αριδαίας (Αλμωπία), το Πάικο, την λίμνη Δοϊράνη, το Μπέλες, τα Κρούσια και την τεχνητή λίμνη της Κερκίνης, (γ) η παράκτια Χαλκιδική και ο Ελαιώνας της, (δ) οι δρόμοι του κρασιού με κυριότερες περιοχές ανάπτυξης τις πλαγιές του Βερτίσκου και της Όσας και την παράκτια περιοχή της Επανομής, τον Μελιτώνα, τις λοφώδεις πλαγιές του Βερμίου, την περιοχή της Λίμνης Βεγορίτιδος και της Αλμωπίας και την περιοχή της Γουμένισσας, και τέλος (ε) η ευρύτερη ζώνη του κάμπου της Θεσσαλονίκης με τις εναλλαγές καλλιεργειών.

1.5 Εκτίμηση, Αξιολόγηση και Αντιμετώπιση των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον του Προγράμματος

Το ΠΕΠ αξιολογείται ως προς τα περιβαλλοντικά του αποτελέσματα βάση των παραμέτρων και των συμβόλων που παρουσιάζονται στο παρακάτω υπόμνημα που συνοδεύει τον συνοπτικό πίνακα παρουσίασης των επιπτώσεων.

Συμπερασματικά, το πρόγραμμα αναμένεται να δημιουργήσει περιορισμένους κινδύνους για το περιβάλλον, το σημαντικότερο μέρος των οποίων μπορεί να προληφθεί, ή να περιοριστεί μέσω συγκεκριμένων δράσεων που προτείνονται στο κεφάλαιο 7 και 8 της ΣΜΠΕ. Παράλληλα, λόγω της περιβαλλοντικής διάστασης του ΠΕΠ σε πολλούς περιβαλλοντικούς τομείς η επίδραση του προγράμματος αναμένεται να είναι ιδιαίτερα θετική.

Παράμετρος	Σύμβολο	Επεξήγηση
Πιθανότητα Επίπτωσης	●●●●●	Πολύ Πιθανό
	●●●	Πιθανό
	●	Ελάχιστη ή μηδενική Πιθανότητα Επίπτωσης
Κλίμακα	-	Μεγάλη αρνητική / Αρνητική
	+	Μεγάλη θετική / Θετική (συνέργεια)
Συχνότητα/διάρκεια	Άμεση	Άμεση
	Μεσο	Μεσοπρόθεσμη
	Περι	Περιστασιακή - βραχυπρόθεσμη
Αντιστρεψιμότητα	U	Μη αναστρέψιμη
	A	Αναστρέψιμη
Διασυνοριακή διάσταση	Αναφορά περιοχής	Πιθανή διασυνοριακή επίπτωση
Δυνατότητα Πρόληψης	●●●●●	Σημαντική αποτελεσματικότητα λήψης προληπτικών μέτρων
	●●●	Μέτρια αποτελεσματικότητα
	●	Μικρή αποτελεσματικότητα
Δυνατότητα Περιορισμού	●●●●●	Σημαντική αποτελεσματικότητα λήψης προληπτικών μέτρων
	●●●	Μέτρια αποτελεσματικότητα
	●	Μικρή αποτελεσματικότητα
Αβεβαιότητα	●●●●●	Υψηλή αβεβαιότητα εκτίμησης

Πίνακας 5: Μήτρα συνοπτικής αξιολόγησης αναμενόμενων επιπτώσεων ΠΕΠ ΚΜ 2014-2020

Περιβαλλοντική Παράμετρος	Πιθανότητα Επίπτωσης	Κλίμακα	Συχνότητα /διάρκεια	Αντιστρεψιμότητα των αρνητικών επιπτώσεων	Διασυνοριακή - Διαπεριφερειακή Διάσταση	Δυνατότητα Πρόληψης των αρνητικών επιπτώσεων	Δυνατότητα Περιορισμού των αρνητικών επιπτώσεων
Βιοποικιλότητα - οικοσυστήματα	●●●●● ●	+ -	Μεσο	Όχι	Αξιός, Δοϊράνη - Βεγορίτιδα	●●●●●	●●●
Χλωρίδα -Πανίδα	●●●	+	Μεσο	-			
Αντιμετώπιση - πρόληψη Κλιματικής Αλλαγής	●●●●●	+	Μεσο	-		-	-
Μετριασμός της Κλιματικής Αλλαγής	●●●●● ●	+ -	Μεσο	-	Παγκόσμια	●	●●●
Υγεία - κοινωνική Συνοχή	●●●●●	+	Άμεση				
Ισορροπη εδαφική ανάπτυξη	●●●●●	+	Άμεση				
Ατμόσφαιρα - θόρυβος	●●●●●	+	Άμεση				
Υδατα	●●● ●	+ -	Άμεση	Ναι	ΔΜ (GR09) ΑΜΘ (GR10)	●●●●●	●●●●●
Εδαφος	●	+	Άμεση				
Παραγωγή και διαχείριση αποβλήτων	● ●●●	+ -	Άμεση	Ναι		●●●	●●●●●
Τοπίο - Πολ. κληρονομία	●●●●● ●●●	+ -	Άμεση	Όχι		●●●●●	●●●●●

1.6 Μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος, πρόληψης και περιορισμού των επιπτώσεων και παρακολούθηση.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση των επιπτώσεων το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΕΠ ΚΜ) αποτελεί ένα αναπτυξιακό σχέδιο το οποίο στοχεύει στην οικονομική, κοινωνική, βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Για την επίτευξη των στόχων για βιώσιμη ανάπτυξη το ΠΕΠ ΚΜ προωθεί επενδύσεις για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας, την προώθηση των ΤΠΕ, τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την αντιμετώπιση των επιπτώσεων (πρόληψη) της κλιματικής αλλαγής, την αποτελεσματική διαχείριση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος, τις βιώσιμες μεταφορές, την κοινωνική ενσωμάτωση και την εκπαίδευση. Σε σχέση με τις επιπτώσεις που ενδέχεται να προκληθούν από την εφαρμογή του προγράμματος ως κύρια αρχή για τον προσδιορισμό των μέτρων που θα προταθούν αναγνωρίζεται η αρχή της πρόληψης.

Τα μέτρα που προτείνονται για την προστασία του περιβάλλοντος, την πρόληψη και τον περιορισμό των επιπτώσεων αφορούν:

α) Την Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων.

Οι επιπτώσεις κάθε έργου ελέγχονται από την διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης σύμφωνα με τον Ν.4014/11 όπως αυτός ισχύει. Η ένταξη τους στο ΠΕΠ δεν τροποποιεί τις υποχρεώσεις του ως προς τις διατάξεις του νόμου, βάσει των οποίων προκύπτουν οι ειδικοί όροι και προϋποθέσεις εκτέλεσης του. Σε σχέση με τις κύριες δραστηριότητες, άλλα όχι αποκλειστικά θα πρέπει μέσω των σχετικών ΜΠΕ και της έκδοσης των ΑΕΠΟ να αναφέρονται:

- Η τήρηση των ειδικών οριακών τιμών εκπομπής ρυπαντικών φορτίων και συγκεντρώσεων για την ατμόσφαιρα, τα ύδατα και το έδαφος σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις
- Οι ειδικές οριακές ειδικές τιμές στάθμης θορύβου.
- Η τήρηση των διατάξεων που προβλέπονται για την διαχείριση των αποβλήτων και το ΠεΣΔΑ.
- Η καταλληλότητα της χωροθέτησης σύμφωνα με εγκεκριμένα σχέδια χρήσεων γης, όρους και περιορισμούς δόμησης.
- Η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων που προβλέπονται από την σχετική νομοθεσία σε σχέση με την πρόληψη και περιορισμό της ρύπανσης

προστατευόμενων περιοχών, της Θάλασσας και των δασών σύμφωνα με την σχετική νομοθεσία.

β) Την λήψη ειδικών μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος.

Σε αυτά τα μέτρα (βλεπε κεφ.8) αναφέρονται κατευθύνσεις, όροι, περιορισμοί και προτάσεις πέρα απο την τήρηση των διαδικασιών αδειοδότησης που στοχεύουν στην αποφυγή τυχών συσσωρευτικών επιπτώσεων που μπορεί να προκληθούν από την υλοποίηση διαφόρων και διαφορετικών έργων στον ίδιο τόπο, άλλα και για να μεγιστοποιήσει το περιβαλλοντικό αποτέλεσμα του ΠΕΠ.